

3.1 Augu aizsardzības līdzekļu lietošana

3.1.1. Par augu aizsardzības līdzekļu lietošana

Augu aizsardzības likuma 7.panta (1) daļa

7.panta 1.daļa Augu aizsardzības līdzekļus atļauts laist tirgū, lietot un uzglabāt saskaņā ar regulu Nr. 1107/2009.

Augu aizsardzības līdzekļu reģistrs ir pieejams VAAD mājaslapā (www.vaad.gov.lv). Jāseko, kuriem AAL beidzas reģistrācijas termiņš, vai tie tiek pārreģistrēti vai anulēti no reģistra.

Ja AAL anulēts no reģistra, to aizliegts izplatīt, bet lietotājiem esošos krājumus atļauts lietot vienu gadu pēc reģistrācijas derīguma termiņa beigām.

Par augu aizsardzības līdzekļiem, kuri anulēti no reģistra, tiek informēts laikrakstā Latvijas vēstnesis un VAAD mājaslapā.

Augu aizsardzības likuma 9.panta (3) daļa

9.panta 3.daļa Personas, kuras iegādājušās augu aizsardzības līdzekļus, ir atbildīgas par to uzglabāšanu aizslēdzamās, bērniem un dzīvniekiem nepieejamās vietās, atsevišķi no pārtikas produktiem un lopbarības.

Par iegādātiem AAL jāinformē visi pieaugušie ģimenes locekļi.

Iegādātie AAL līdz lietošanai jāglabā noliktavā vai speciālā aizslēdzamā metāla skapī, lai tiem nevarētu piekļūt nepiederošas personas un bērni.

Obligāti jāievēro AAL derīguma termiņš, kas norādīts uz iesaiņojuma.

Augu aizsardzības līdzekļi drīkst atrasties kopā ar minerālmēsliem, ārpussakņu mēslošanas līdzekļiem, izlietoto iepakojumu. Par AAL uzglabāšanas vietām aizliegts izmantot pagrabus, degvielas noliktavas, dzīvojamās telpas, administratīvās telpas. Tos nedrīkst glabāt kopā ar pārtikas produktiem un lopbarību.

AAL glabātavai jābūt ugunsdrošai.

AAL pārpalikumi jāglabā tikai oriģinālā iesaiņojumā, nedrīkst pieļaut to pārlišanu vai pārbēršanu citos traukos. Jānodrošina, lai uzglabāšanas laikā AAL nenokļūtu vidē.

Lai novērstu vides piesārņošanu, tukšos konteinerus un iesaiņojumus līdz to likvidēšanai uzglabā noliktavā, to likvidēšana jāveic saskaņā ar instrukciju uz iesaiņojuma vai likuma noteiktā kārtībā.

Tukšo iepakojumu aizliegts izmantot jebkādām citām vajadzībām. Kannas pēc iztukšošanas nekavējoties trīs reizes jāizskalo ar ūdeni. Skalošanai izmantoto ūdeni ielej smidzinātājā darba šķidrums pagatavošanai. Tukšus un izskalotus AAL iepakojumus var nodot atpakaļ AAL tirdzniecības vietās.

Ja augu aizsardzības līdzekļi izlijuši, tie jāsavāc, izmantojot smiltis, zāģu skaidas vai kūdru.

AAL uzglabāšanās vietā nedrīkst atrasties personas līdz 18 gadu vecumam, grūtnieces un mātes, kuras baro bērnu ar krūti.

AAL uzglabāšanas vietā nedrīkst atrasties nepiederošas personas.

Darbības ar pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL uzglabāšanas vietā vienlaikus veic vismaz divas personas.

Personas, kas veic darbības ar augu aizsardzības līdzekļiem, jānodrošina ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (respiratoriem ar daļiņu filtriem, kādi uzrādīti konkrētā AAL etiķetē, aizsargbrillēm, aizsargapģērbu, ķīmiski izturīgiem gumijas cimdiem un slēgtiem apaviem). Pēc darba nekavējoties jānovelk darba apģērbs, rokas un seja jānomazgā ar ūdeni un ziepēm.

AAL uzglabāšanas vietā ieteicams novietot

- labi redzamus norādījumus par pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu
- personas, ar kuru var sazināties, ja noticis nelaimes gadījums vai avārija, uzvārdu, adresi un tālruņa numuru.

Pirmā palīdzība.

Ja AAL ir nonācis

- uz ādas vai acīs, nekavējoties mazgāt tekoša ūdens strūklā ar ziepēm 15 minūtes;
- gremošanas sistēmā, izdzert 1000 ml ūdens;
- elpošanas sistēmā, nogādāt cietušo svaigā gaisā.

Jebkurā nelaimes gadījumā vēlam ārsta konsultācija. Ārstam jāuzrāda attiecīgā AAL marķējums.

Papildus neatliekamās palīdzības pasākumi norādīti attiecīgā preparāta iepakojuma marķējuma tekstā.

Toksikoloģijas centra tālrunis: 67042468

Saindēšanās informācijas centra tālrunis: 67042473

Augu aizsardzības likuma 10.panta (1) daļa, pirmais teikums

10.panta (1) daļa, pirmais teikums. Persona augu aizsardzības līdzekļus lieto, ievērojot norādes marķējumā
--

Marķējums latviešu valodā atrodams uz iepakojuma, un tajā ir norādīts AAL:

- nosaukums;
- reģistrācijas numurs un klase;
- preparatīvā forma un lietošanas kategorija;
- darbīgās vielas nosaukums, tās koncentrācija preparātā;
- reģistrācijas apliecības īpašnieka un ražotāja nosaukums;
- izgatavošanas datums un derīguma termiņš;
- bīstamības raksturojums;
- lietošanas instrukcija;
- norādījumi par pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu;
- pārējā informācija, kas apstiprināta, reģistrējot AAL.

Nepieciešamības gadījumā AAL nosaka:

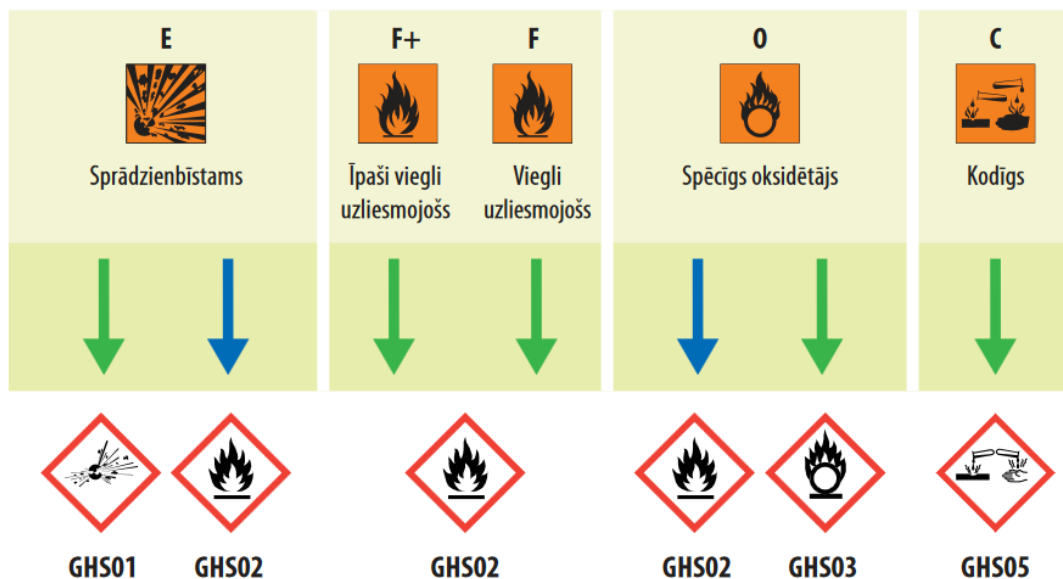
- bīstamības simbolu;
- brīdinājumu par bīstamību;
- drošības frāzes.

Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu bīstamības klases marķējums

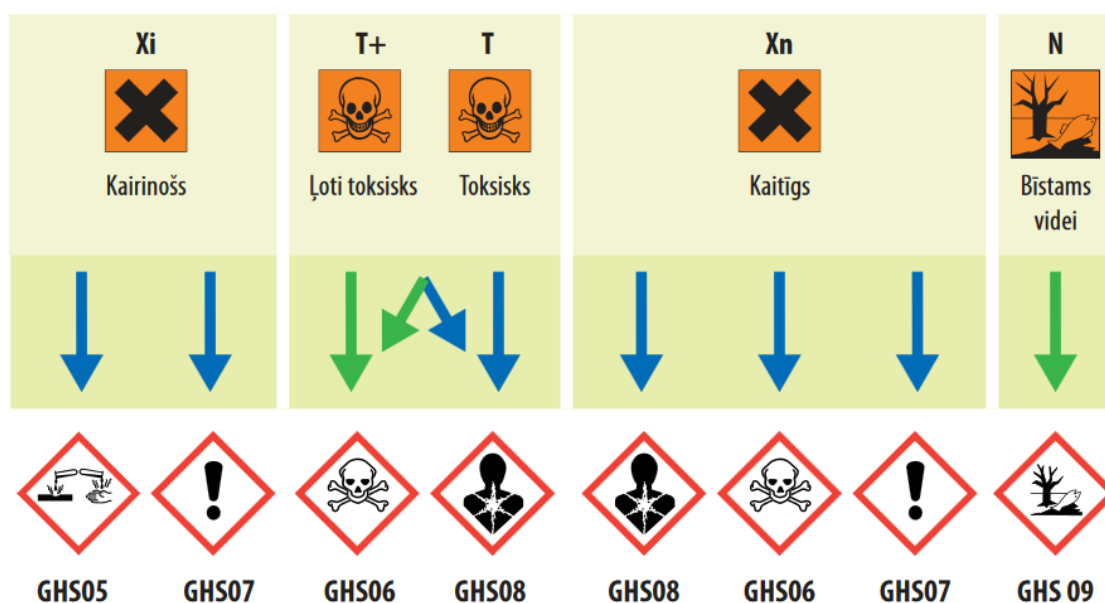
Par ķīmisko vielu kaitējumu ziņo, izmantojot standarta paziņojumus un pictogrammas uz marķējuma un drošības datu lapās.

Jaunas pictogrammas sarkanā rāmī pakāpeniski aizstāj pierastos oranžos bīstamības simbolus.

Veco pictogrammu (pēc REACH regulas) atbilstība jaunajām Pictogrammām (pēc CLP regulas)

Apzīmējums: – līdzīgi simboli / pictogrammas – citi / jauni simboli / pictogrammas

Augu aizsardzības likuma 7.panta (5) daļa, 1. punkts

7.panta (5) daļa 1.punkts, Uz pirmās un otrās klases augu aizsardzības līdzekļiem attiecas šādi ierobežojumi: tos atļauts lietot profesionālam augu aizsardzības līdzekļu lietotājam, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoram vai augu aizsardzības konsultantam

Visiem AAL lietotājiem jāiegūst apliecība (sertifikāts) par speciālu augu aizsardzības programmu apguvi. Zināšanām par AAL jābūt pilnīgām, tas samazina AAL lietošanas risku. Zemniekiem un ar AAL lietošanu saistītiem servisa darbiniekiem katru gadu jāpapildina iegūtās zināšanas par no jauna reģistrētiem AAL, apmeklējot attiecīgos kursus.

AAL lietotājiem ir nepieciešamas zināšanas par kaitīgajiem organismiem un pareizu AAL lietošanu. Latvijā reģistrētie AAL saskaņā ar Augu aizsardzības likumu iedalās trīs klasēs. Pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL kaitīgo organismu apkarošanai drīkst iegādāties un lietot personas, kuras ir atestētas un saņēmušas apliecību, kas apliecina augu aizsardzības zināšanu minimuma apguvi. Trešās klases AAL ir atļauts lietot visiem.

Valsts augu aizsardzības dienesta mājas lapā var noskaidrot, kas organizē apmācības augu aizsardzības pasākumu veikšanā, VAAD atestē un izsniedz apliecības, kas dod tiesības iegādāties un lietot AAL kaitīgo organismu apkarošanai,

MK 2011. gada 13. decembra noteikumu Nr.950 "Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi" 3.punkts

Augu aizsardzības līdzekļus uzglabā oriģinālā iepakojumā, ievērojot marķējumā noteiktos uzglabāšanas apstākļus, kā arī Augu aizsardzības likuma 9.panta trešās daļas un Aizsargjoslu likuma prasības (Augu aizsardzības likuma 9.panta trešajā daļā minētās prasības(3) Personas, kuras iegādājušās augu aizsardzības līdzekļus, ir atbildīgas par to uzglabāšanu aizslēdzamās, bērniem un dzīvniekiem nepieejamās vietās, atsevišķi no pārtikas produktiem un lopbarības.)

AAL iepakojums sastāv no:

- aizsargiekpakojuma un iepakojuma.

Aizsargiekpakojums ir kaste vai kartona kārba, kas nodrošina būtisku viena vai vairāku iepakojumu aizsardzību, un tam ir jābūt pietiekami stingram, lai novērstu satura saspiešanu vai cita veida bojājumus. Iepakojums ir, piemēram:

- maisi,
- pudeles (stikla, polietilēna vai plastikāta, kur aizvākuma izmērs nedrīkst pārsniegt 63 mm),
- metāla kannas,
- mucas.

Ar AAL uzglabāšanas apstākļiem var iepazīties tā marķējumā vai drošības datu lapā. Drošības datu lapa ir atrodama tirdzniecības vietās un AAL izplatītāju mājaslapās.

MK 2011. gada 13. decembra noteikumu Nr.950 "Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi" 9.punkts

Augu aizsardzības līdzekļus atļauts lietot tikai tam mērķim un pret tiem kaitīgajiem organismiem, kas minēti marķējumā, nepārsniedzot norādīto devu, kā arī ievērojot marķējuma prasības par augu aizsardzības līdzekļu atšķaidīšanu un maisījumu gatavošanu pirms lietošanas, kultūrauga attīstības stadiju, apstrāžu skaitu sezonā, nogaidīšanas laiku no pēdējās apstrādes līdz ražas novākšanai un ierobežojumus attiecībā uz cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzību.

Izvēloties AAL, vispirms ir jānoskaidro kaitīgais organisms. To var izdarīt, izmantojot nezāļu vai slimību katalogus, AAL komercfirmu piedāvātos katalogus, Valsts augu aizsardzības dienesta izdevumu "Latvijas Republikā reģistrēto AAL saraksts", Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra pakalpojumus un mājaslapu www.lkvc.lv

Lai nodrošinātu vides un cilvēku dzīvības un veselības aizsardzību, pirms AAL lietošanas ir jāiepazīstas ar izvēlēto augu aizsardzības līdzekļa marķējumā norādīto informāciju un produkta drošības datu lapu. Datu lapa sniedz informāciju par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām no riska, bīstamības un drošības viedokļa un norādīti pasākumi, kas veicami, lai nodrošinātu vides un cilvēku dzīvības un veselības aizsardzību. Drošības datu lapā ir sniegta plašāka informācija nekā uz ķīmiskās vielas etiķetes. AAL marķējums atrodams uz iepakojuma, drošības datu lapa atrodama tirdzniecības vietās un AAL izplatītāju mājaslapās.

Nepareiza AAL lietošana kaitēkļu ierobežošanai ziedošos kultūraugos var nodarīt kaitējumu bitēm.

Pirmā insekticīdu kategorija ietver aizliegumu apsmidzināt ziedošus augus un nosaka prasību informēt biškopjus.

Otrajā kategorijā ietilpst insekticīdi, kuru smidzināšanu ziedošos kultūraugos drīkst veikt tikai tad, kad bites ir neaktīvas vai mazāk aktīvas, tas ir, no plkst. 22 līdz pieciem rītā.

Trešajā kategorijā ietilpst insekticīdi, kas neizraisa tādu kaitīgumu bitēm, lai veiktu lietošanas ierobežošanas pasākumus. Tajā iekļauti arī visi pārējie AAL, to skaitā fungicīdi un herbicīdi.

Lietojot AAL, aizliegts:

- iesaistīt darbā personas līdz 18 gadu vecumam,
- grūtnieces un mātes, kuras baro bērnu ar krūti.
- izmantot bojātas vai nenoregulētas augu aizsardzības mašīnas,
- atstāt bez uzraudzības sagatavotus darba šķidrumus un neizlietotus AAL,
- kombinēt vai jaukt dažādus AAL, ja tas nav norādīts to marķējumā,
- izliet smidzināšanai paredzētā darba šķidruma atlikumu (to izsmidzina uz apstrādātā lauka, desmitkārtīgi atšķaidot).

Darba šķīduma sagatavošana

Pirms konkrētā preparāta darba šķīduma sagatavošanas, jāiepazīstas ar AAL īpatnībām, kas aprakstītas lietošanas instrukcijā. Darba šķīduma gatavošanai jālieto tikai tīrs ūdens

Lielākajai daļai AAL, darba šķīduma pagatavošanas secība ir šāda:

- smidzinātājā iepilda 1/3 –1/2 no paredzētā ūdens daudzuma
- uzsāk maisīšanu
- pievieno nepieciešamo AAL daudzumu
- pielej pārējo nepieciešamo ūdens daudzumu.

Drīkst lietot katram AAL paredzēto darba šķīduma daudzumu, kas norādīts marķējumā. Nav pieļaujama AAL dozēšana, neizmantojot mērtraukus.

Gatavot darba šķīduma maisījumus drīkst tikai ar tiem AAL, kam tas ir norādīts marķējumā, ievērojot norādītās devas.

Darba šķīdumu vislabāk gatavot tam speciāli sagatavotās vietās, ja tas nav iespējams- tad apstrādājamā lauka malā. Darba šķīdumu nedrīkst gatavot.

Jāraugās, lai tas nebūtu dažādu ūdenskrātuvju tiešā tuvumā. Lai pareizi sagatavotu darba šķīdumu, smidzinātājiem ir jābūt apgādātiem ar mehāniskajiem maisītājiem.

Ūdens ņemšanas vietai ir jābūt atsevišķi no citām, lai no turienes ūdens netiktu izmantots citiem nolūkiem – lopu dzirdināšanai, sadzīves vajadzībām. Ja tas nav iespējams, tad ir jābūt maināmām ūdens pildīšanas caurulēm. Ņemot ūdeni no atklātas ūdenskrātuves, lai to nepiesārņotu ūdens iesūkšanai drīkst lietot tikai vienu un to pašu uzsūkšanas cauruli, kas aprīkota ar filtru un kuru neizmanto citiem nolūkiem.

Vides aizsardzība

AAL lietošanai tiek izvirzītas augstas prasības, jo tie var gan nokļūt uz kaitīgajiem organismiem un ierobežo tos, gan arī nonāk apkārtējā vidē. Lai neradītu kaitējumu videi, noteikti jāievēro uz preparāta etiķetes norādītie lietošanas ierobežojumi:

- aizsargājamās teritorijas,
- maksimāli pieļaujamās gaisa temperatūras,
- bezlietus periods,
- attālums līdz atklātām ūdenstilpēm (10 m no ūdenskrātuvēm un 200 - 500m no Baltija jūras krasta, ezeriem, lielākiem par 1000 ha, un lielākajām Latvijas upēm),
- citi nosacījumi.

Par plānotajiem augu aizsardzības darbiem savlaicīgi jābrīdina tuvākajā apkārtnē esošie bišu dravu īpašnieki.

Ja darbā ar AAL notikusi avārija, jāziņo **ugunsdzēsības un glābšanas dienestam pa tālruni 112.**

Augu aizsardzības līdzekļa vai darba šķīduma izlīšanas gadījumā piesārņotais materiāls, ja iespējams, jāsavāc un jāziņo attiecīgajai **reģionālajai vides pārvaldei.**

MK 2011. gada 13. decembra noteikumu Nr.950 "Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi" 13.punkts

Pirmās un otrās reģistrācijas klases augu aizsardzības līdzekļu lietotājs kārtu reģistrācijas žurnālu. Reģistrācijas žurnālā uzskaita gan iegādātos augu aizsardzības līdzekļus (norāda saņemšanas datumu, augu aizsardzības līdzekļa nosaukumu, iepakojuma lielumu un daudzumu), gan izlietos augu aizsardzības līdzekļus (norāda informāciju par apstrādāto kultūraugu sugu vai objektu (piemēram, labības noliktava), apstrādāto teritoriju, tās platību, apstrādes datumu, lietotā augu aizsardzības līdzekļa nosaukumu un devu). Reģistrācijas žurnālu glabā vismaz trīs gadus.
--

Žurnāls drīkst būt arī elektroniskā formātā, bet tam ir jābūt pieejamam VAAD inspektoriem pēc to pieprasījuma.

Apstrādāto kultūraugu uzskaiti, norādot apstrādāto platību, apstrādes datumu, lietotā AAL nosaukumu un devu, var veikt žurnālā "Lauku vēsture".

Terminu skaidrojumi

Augu aizsardzības līdzeklis (AAL) – darbīgās vielas vai preparāti, kas sagatavoti piegādei lietotājam gatavā veidā un satur vienu vai vairākas darbīgās vielas. Tie paredzēti augu vai augu produktu aizsardzībai pret augiem kaitīgajiem organismiem vai šo organismu iedarbību novēršanai, augu dzīvības procesu ietekmēšanai (izņemot dzīvības procesu ietekmēšanu ar barošanu), augu produkta saglabāšanai (izņemot konservantus), nevēlamo augu vai augu daļu iznīcināšanai un augu nevēlamās augšanas novēršanai.

Darbīgās vielas – vielas vai mikroorganismi ar vispārēju vai specifisku iedarbību uz kaitīgajiem organismiem, kā arī uz augiem vai augu produktiem.

Augu aizsardzības līdzekļa reģistrācija – lēmums, ar kuru piešķir tiesības izplatīt un lietot augu aizsardzības līdzekli.

Vielas – dabā sastopami vai sintezēti ķīmiskie elementi vai to savienojumi, ieskaitot jebkurus piemaisījumus, kas neizbēgami rodas sintēzes procesā.

Preparāti – maisījumi vai šķīdumi, kas sastāv no divām vai vairākām vielām, no kurām vismaz viena ir darbīgā viela, un ko paredzēts lietot kā augu aizsardzības līdzekļus.

Marķējums – norādīts latviešu valodā AAL: nosaukums; reģistrācijas Nr. un klase; preparatīvā forma un lietošanas kategorija; darbīgās vielas nosaukums, tās koncentrācijas preparātā; reģistrācijas apliecības īpašnieka un ražotāja nosaukums; izgatavošanas datums un derīguma termiņš; bīstamības raksturojums; lietošanas instrukcija; norādījumi par pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu; pārējā informācija, kas apstiprināta, reģistrējot AAL.

AAL, tiem nosaka šādas reģistrācijas klases:

- **pirmā klase** – AAL, kurus lieto augu aizsardzības speciālista vadībā;
- **otrā klase** – AAL, kurus drīkst lietot personas, kas saņēmušas apliecību par augu aizsardzības zināšanu minimuma apgūšanu;
- **trešā klase** – AAL, kurus drīkst lietot visas personas.

AAL iekļauj reģistrā uz desmit gadiem, atsevišķos gadījumos uz trim gadiem.